

Dvojmesačník, november – december 2020

Trenčín región

V/V
číslo 5
ročník 5

Vianoce keďysi a dnes

Predstavujeme sviatočné
zvyky z nášho kraja.
strana 6 – 9

Spoločenská hra

Križom krajom

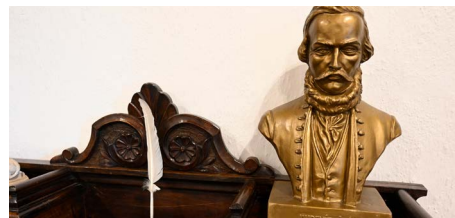
strana 10 – 11

Na konci kraja

Podpultový pokoj v duši

strana 12 – 14

História

Kolíška velikánov

strana 15

ISSN 2453-7942

9 772453 794003

27 >

Neúprosný čas

Bol to v skutku zvláštny rok. Mnohých z nás prekvapila rýchlosť, akou sa svet zrazu zmenil. Pravdou však je, že ak si vyhľadáte archív našich novín, tak v novoročnom rozhovore s kartárkou Majkou sa niečo o kríze, a nie iba ekonomickej, už načrtlo. Keď sme to písali a čítali, asi nikomu z nás nenapadlo, že žijeme rok, ktorý sa zapíše do učebníc dejepisu. Počas Veľkej noci sme boli všetci doma, žiadne návštevy. Na „dušičky“ sme sviečku za svojich blízkych zapálili doma v obývačke či na terase. A aké budú Vianoce? To ešte nikto z nás nevie. Najdôležitejšie však bude pozitívne myslenie a s priateľmi a rodinou ostať v kontakte aspoň telefonicky. Moderná doba nám ponúka hneď niekoľko možností. Veď si len predstavte, že by sme žili v časoch minulých, keď technológie ešte boli v plienkach... Boli by sme odkázaní na sporadickú listovú korešpondenciu.

Využime voľnejšie chvíle napríklad na čítanie. Určite máte odložené knihy či noviny, na ktoré ste nemali v uponáhľaných dňoch čas. Alebo si zahrajte našu novú spoločenskú hru z dielne kolegu Pavla Štefčíka z Krajskej organizácie cestovného ruchu Trenčín región. Nájdete ju vo vnútri týchto novín. Okrem toho si s nami „pocestujte“ po kraji a spoznajte ďalší jeho kút – tentoraz sme sa vybrali na hranicu s Trnavským krajom. A možno sa dozvieme niečo nové aj o klasických vianočných zvykoch. Čo znamenajú jednotlivé jedlá, výzdoba a aké boli pôvodné vianočné darčeky. V aktuálnom čísle však nehľadajte ponuku podujatí. Ostávame doma a všetky akcie sú nateraz pozastavené. V prípade zmeny sa o aktuálnom dianí v kraji dozvieme na webovej stránke www.trencinregion.sk.

Prajem vám, priatelia, pokojný zvyšok roka 2020, nech sme hlavne zdraví. A s dobrou náladou sa opäť stretne na stránkach našich vašich novín v januári.

Rado Stoklasa,
šéfredaktor

Lavičkové pohľadnice v ďalších mestách

Už v roku 2019 prišla krajská organizácia cestovného ruchu (KOCR) Trenčín región s unikátnou pozvánkou na návštevu Tren-

čianskeho kraja prostredníctvom ekologickej lavičky vyrobenej z dreva bez použitia klincov. Bebravou a Nové Mesto nad Váhom. „Obyvatelia jednotlivých miest si lavičky obľúbili a radi sa pri nich fotia. Veríme, že ich aj v tomto roku pod-

čianskeho kraja prostredníctvom ekologickej lavičky vyrobenej z dreva bez použitia klincov.

Tá z jednej strany vyobrazuje dominantu nachádzajúcu sa v regióne a z druhej strany formou pohľadnice pozýva obyvateľov mesta na návštevu. Dosiaľ sa lavičky umiestnili v mestách Púchov, Nová Dubnica, Partizánske, Trenčín, Bánovce nad

Gerlicí. nietili cestovať za krásami Trenčianskeho kraja a že tým splňajú účel, na ktorý boli vyrobené. Vzhľadom na veľký záujem sme sa rozhodli, že umiestnime ďalšie lavičky, a to konkrétne v mestách Považská Bystrica, Trenčianske Teplice, Beckov, Bojnice a Brezová pod Bradlom,“ objasnil predseda KOCR Trenčín región Juraj

Táto pozvánka prirodzenou cestou podporuje v ľuďoch túžbu navštíviť zaujímavé zákutia v regióne, ktoré sú vzdialené približne hodinu cesty autom. „Danú iniciatívu z dielne KOCR Trenčín región vítame a veríme, že aj v Beckove bude mať úspech nielen ako vizuálne pekný bod na fotenie, ale aj ako efektívny podnet na návštevu blízkej zaujímavej lokality,“ vyjadril názor Daniel Hladký, starosta obce Beckov.

Pohľadnicu na lavičke dopĺňa aj špeciálne vytvorená poštová známka. Na jej tvorbe sa podieľali žiaci Strednej umeleckej školy v Trenčíne. Na lavičke sa ďalej nachádza aj QR kód, ktorý priamo odkazuje na web stránku www.trencinregion.sk a podrobnejšie informácie o danej pamiatke. Zaujímavosťou a zmyslom lavičiek je aj ich ekologický odkaz. Pri ich výrobe boli použité výhradne ekomateriály, farby a laky bez použitia chemických alternatív.

(ver)

Zaži Trenčiansky kraj na vlastnej koži!

Trenčiansky kraj je plný možností. História, kultúra, príroda, zábava, šport aj poriadna dávka adrenalínu. O tom, že je trenčiansky región skutočne nabitý energiou a krásnymi zákutiami, sa môžete presvedčiť aj vďaka videám, ktoré vytvorila Krajská organizácia cestovného ruchu Trenčín región na podporu domáceho cestovného ruchu.

„Protipandemické opatrenia a s nimi súvisiace obmedzenia v cestovaní do zahraničia spôsobili, že Slováci trávili letné dovolenky a víkendové pobyty na Slovensku. Preto sme pre tých, ktorí hľadajú inšpiráciu na výlety a nezabudnuteľné zážitky, vytvorili dve videopozvánky na návštevu trenčianskeho regiónu,“ ozrejmla Eva Frývaldská, výkonná riaditeľka KOCR Trenčín región. Prvá videopozvánka, ktorá bola natočená v letných mesiacoch, prezentuje športové možnosti Trenčianskeho kraja, pokojné jazdy po cyklotrasách, ktoré uchvátia prepojením s prírodou, či

adrenalinové jazdy na singletrailoch a pumptrackoch v bikeparkoch. Zábery v novovzniknutom adrenalínom videu vtiahnu do deja, ukážu strach, rešpekt, nadšenie a výbuch endorfínov po prekonaní samého seba. Okrem populárnej cyklistiky video prezentuje aj skalolezenie, tandemové zoskoky, vodné športy či prechádzky v prírode. Práve príroda a jej nezameniteľné zákutia hrajú hlavnú rolu v druhom tzv. jesennom videu.

Mix farieb, lesné chodníčky, romantické prechádzky a krásne výhľady tvoria lákavý videokokteil, ktorý pozýva na návštevu známych aj menej známych prírodných lokalít, ako napr. Manínska tiesňava, viaceré vyhlídky, ale aj hradné zrúcaniny. Tí, ktorí hľadajú inšpirácie na trávenie voľného času v Trenčianskom kraji, nemusia chodiť ďaleko, všetky zábery sú dostupné online – na YouTube kanáli Trenčín región.

(pal)

Hra ŠTÚR TÚR prekročila hranice kraja

Novinka mala veľký úspech. Letná hra ŠTÚR TÚR, ktorú vyhlásila Krajská organizácia cestovného ruchu (KOCR) Trenčín región, sa stala veľkým hitom počas prázdnin (15. 7. – 30. 7. 2020) a prekročila aj hranice Trenčianskeho kraja.

Motívom hry bolo spoznať 10 domínant, ale aj menej známych a lákavých miest Trenčianskeho kraja. Účastníci následne navštevovali dané súťažné miesta s multifunkčnou šatkou Trenčín región. Po úspešnom zdolaní všetkých lokalít postupne posielali fotografie z daných atrakcií. Všetci, ktorí splnili podmienky a do 15. septembra zaslali 10 fotografií z miest so šatkou, automaticky získali unikátne tričko Trenčín región a zároveň boli zaradení do zlosovania o hlavnú cenu – rodinný wellness pobyt pre dve

dospelé osoby a dve deti s raňajkami do Termálov Malé Bielice. „Sme veľmi radi, že letná hra ŠTÚR TÚR

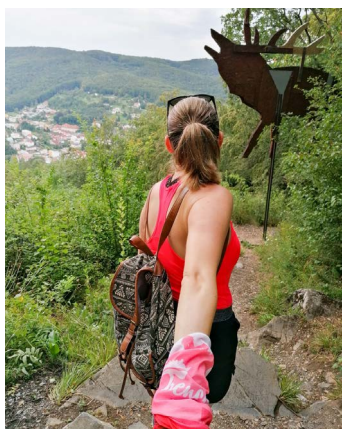

mala veľký úspech a výborné ohlasy. Dokopy sa prihlásilo 679 osôb, z ktorých 183 úspešne absolvovalo a navštívilo všetky súťažné miesta. Milo nás prekvapilo, že hra mala nielen regionálny, ale aj celoslovenský cha-

rakter, keďže sa zapájali aj obyvatelia z iných krajov, napríklad z Trnavského, Nitrianskeho, Banskobystrického či Žilinského, ale aj z Bratislavského a Košického,“ neskryvala spokojnosť výkonná riaditeľka KOCR Trenčín región Eva Frývaldská.

Hlavnú výhru v podobe relaxačného wellness pobytu v Termáloch Malé Bielice získava Petr Honzek s rodinou. Okrem absolútneho víťaza bolo výzrebovaných aj 10 šťastlivcov, ktorí získavajú špeciálnu cenu – wellness vstup do Termálov Malé Bielice. K výhercom patria Alena Mikušincová, Veronika Ďurišková, Mária Cibičková, Miroslav Dobiáš, Zuzana Bango, Martina Kukučková, Lenka Minárechová, Luboš Hamaj, Michal Gašpárek a Ivan Miko.

(mt)

Trenčiansky hrad aj v 3D verzii

Krajská organizácia cestovného ruchu Trenčín región intenzívne pracuje na vytvorení aplikácie pre 3D zobrazovanie objektov s názvom „3D hrady“.

Moderná aplikácia bude bezplatne dostupná návštevníkom Trenčianskeho hradu v rôznych jazykových mutáciách a návštevník si vďaka nej pozrie priestory Barborinho paláca v rozšírenej realite a 3D zobrazení tak, ako vyzerali v minulosti. Všetci nadšenci moderných technológií, ale aj histórie sa vďaka aplikácii budú môcť poprechádzať hradnými miestnosťami a vidieť, ako boli v minulosti zariadené a na aký účel sa používali. Priestory Barborinho paláca, ktoré sú v súčasnosti prázdne, sa použitím aplikácie doslova naplnia historickým nábytkom, obrazmi či tapisériami a dokonca aj postavami Barbory a Žigmunda.

Aplikácia, ktorá bude stiahnuteľná pre mobilné telefóny s operačným systémom Android a IOS, bude návštevníkom hradu k dispozícii koncom tohto roku. „Vytvorením aplikácie pre potreby Trenčianskeho hradu chceme doplniť, zatraktívniť a zmodernizovať ponuku služieb pre návštevníkov tejto národnej kultúrnej pamiatky. Predpokladáme, že vďaka aplikácii hrad priláka ešte väčšie množstvo návštevníkov, ktorí vyhľadávajú inovatívne a moderné technológie,“ priblížila Eva Frývaldská, výkonná riaditeľka KOCR Trenčín región. Aplikácia bude prínosná aj pre zahraničných hostí, nakoľko bude dostupná v angličtine aj v nemčine. V budúcom roku bude postupne doplnená o ďalšie 3D zobrazenia hradov a hradných zručaní v Trenčianskom kraji.

(pal)

V znamení uhlia, elektriny a pamiatok

Predstavujeme vám
ČASŤ HORNEJ NITRY

Horná Nitra je regiónom, ktorý verejnost' vníma najmä vďaka silnému baníckemu priemyslu. V podzemí sa ťaží už viac ako 100 rokov a medzi mestá, ktoré majú hnedouhoľnú pečať, patria aj Nováky. Na rad však prichádza postupný útlm ťažby a s tým súvisiaca transformácia. Jednou z ciest, ktorou sa môže tento región vybrať, je väčší rozvoj cestovného ruchu. O zaujímavé zastavenia tu rozhodne nie je núdza.

Časť Trenčianskeho kraja medzi Novákmi a Partizánskym nepatrí medzi typické turistické ciele. Súčasťou výhľadov na rozmedzí dvoch okresov sú totiž neraz komíny industriálnych podnikov. Dedinky, ktoré sa nachádzajú na tejto trase, však ničím nezaostávajú za zvyškom Slovenska. Pohoria Tribeč a Vtáčnik sú plné zaujímavých chodníčkov, ktoré sú určené pre náročnejších turistov, ale aj rodiny s deťmi. Jednotlivé dedinky zase ukrývajú viaceré pozoruhodné stavby, ktoré vedú potešiť každého milovníka histórie. Na svoje si v Chalmovej prídu aj fanúšikovia termálneho kúpania.

Prvé písomné zmienky o väčšine obcí z tohto regiónu sa ob-

javujú v 13. či 14. storočí, ale Nováky sa pod názvom Nuovac spomínajú už v Zoborskej listine v roku 1113. Toto územie však bolo osídlené oveľa skôr, o čom svedčia viaceré objavené mohyly, popolnicové pohrebiská či šperky. Región mal navyše strategickú polohu – kedysi sa ním tiahla stará cesta, ktorá viedla z juhu cez Požitavie, pohorím Tribeč cez Skýcovo do takzvanej brány medzi stredným a horným Ponitím. Dnes ju pripomínajú iba pozostatky hrádok a hradísk, ktoré mali

chrániť vtedajších obyvateľov pred nepriateľskými nájazdmi. Popri poľnohospodárstve a pastierstve sa tu počas stáročí rozvinuli viaceré remeslá. Predchodcovia dnešných baníkov boli zruční sitári, šindliari, mlynári, garbiari a Kamenčania sa dokonca viac ako 200 rokov venovali handrárstvu. Prvenstvo v rámci niekdajšej Tekovskej stolice však patrilo Oslanom. Na prelome 17. a 18. storočia sa mohli pochváliť najväčším

počtom remeselníkov v prepočte na rozlohu. V roku 1786 ich tu evidovali až 151.

O ďalší rozvoj sa postarali viaceré významné rody, po ktorých zostali pamiatky vo forme rôznych kaštieľov a kúrií. Nájdete ich roztrúsené prakticky na každom kúsku cesty z Partizánskeho do Novák. Kým do niektorých z nich môžete vstúpiť a kochať sa ich výzdobou, ďalšie sa postupne menia na ruiny.

K jaskyni a zaniknutej nemeckej osade

Pred siedmimi rokmi vybudovali turistickí nadšenci z Veľkých Uheriec 17-kilometrový náučný chodník Ponitím.

Jeho súčasťou je desať informačných panelov, ktoré návštevníkov postupne oboznámi s prírodnými, geologickými, ale aj historickými zaujímavosťami tohto regiónu. Určený je hlavne peším turistom, no veľká časť sa dá absolvovať na bicykli a v zime na bežkách.

Zelená značka chodníka sa začína pri Obecnom úrade vo Veľkých Uherciach. „Počas prechádzky sa dostanete na veľmi zaujíma-

vé miesta nášho chotára. Takým je i Brezová, malá, dnes už zaniknutá nemecká osada, vybudovaná v okolí jediného prameňa pitnej vody v širokom okolí. Zo štyridsiatich rodinných domov zostali len sutiny zarastené divokou vegetáciou,“ hovorí Jozef Čmiko z Klubu slovenských turistov Veľké Uherce. Dnes sa na tom mieste nachádza drevený kríž a atmosféru dotvárajú aj storočné ovocné stromy. Po zvlnených brezovských lúkach sa dostanete do prírodnej rezervácie Dobrolínske skaly, ktoré sú najznámejším, ale aj

najnavštevovanejším povrchovým útvarom v okolí Veľkých Uheriec.

Nachádza sa tu množstvo chránených rastlinných druhov. „Už skoro na jar vápencové skaly spestrujú fialové kvety ponikleca. Je zvláštne, že na malej ploche sa nachádzajú biotopy lesa, lesostepi, stepi i skalnej stepi,“ dodáva Čmiko. Z vrcholovej časti sú krásne výhľady na protiľahlý Hrubý vrch a blízke okolie. Určite sa oplatí zastaviť v Dobrolínskej jaskyni, ktorej dĺžka je dnes už 27 metrov a zatiaľ čaká na nové objavy. Ďalšou zastávkou, z ktorej sú úžasné výhľady, je Oselná skala. Z tejto kremencevej hôrky je pôsobivý, takmer kruhový výhľad na veľkú časť regiónu horná Nitra.

Skvosty v tesnom susedstve

Už samotný názov obce napovedá, že na jej území žili v minulosti významné šľachtické rody. Dnes ju pozná verejnosť najmä vďaka elektrárni, ktorá spaľuje hnedé uhlie. Zemianske Kostolany si napriek silnému priemyslu dokázali zachovať veľkú časť svojho historického bohatstva. Nachádza sa tu hneď niekoľko kaštieľov, kúrií či kostolov, ktoré ponúkajú zaujímavý prierez rôznych architektonických štýlov. Viaceré z nich nájdete doslova pár metrov od seba.

Podľa starostky Jany Školíkovej najväčšiu pozornosť verejnosti púta renesančný kaštieľ, ktorý pred asi 15 rokmi prešiel obnovou. „Máme v ňom zriadené múzeum a pre nás má obrovskú hodnotu. Radi by sme sa však zamerali aj na ďalšie kultúrne pamiatky, ktoré máme vo svojom vlastníctve. Patrí medzi ne ďalší renesančný kaštieľ, ktorý sa nachádza v školskom dvore, a taktiež obytná veža. Na obnovu týchto budov máme už hotové podklady, momentálne riešime financie.“
Za veľkú časť svojich historických

pamiatok vďaka Zemianske Kostolany rodu Kostolániovcov, jeho členovia ani v súčasnosti na túto obec nezabudli. „Už niekoľkokrát sme u nás privítali posledného z rodu Kostolániovcov. Tento pán má momentálne 94 rokov, žije vo Francúzsku a je veľmi uznávaným odborníkom. Jeho starí rodičia žili v Karolkinom kaštieli, kam ich on chodil ako malý chlapec navštevovať. Pre neho sú to milé spomienky, a preto bol veľmi nešťastný, ako niektoré historické budovy vyzerali. Keď sme pred rokmi dokončili obnovu nášho renesančného kaštieľa, veľmi ho to potešilo,“ spomína Školíková.

Pamiatky nielen v tejto obci by mohla v budúcnosti verejnosť spoznať vďaka novému turistickému okruhu. Zámer predložili v rámci projektu transformácie hornej Nitry. „Naším cieľom je získať priestriedky na obnovu jednotlivých pamiatok a vytvoriť medzi nimi trasu s naučnými tabuľami či cyklistickou infraštruktúrou. Viem si predstaviť, že ľudia, ktorí by prišli do tejto doliny, by tu vedeli stráviť niekoľko dní – Bystřičany majú termálne kúpele, Kamenec má Vtáčnik, lezecké steny a je tu množstvo ďalších atrakcií. Keby sme ich vedeli spojiť, dokázali by sme tu spoločne rozbehnúť turizmus,“ uzatvára Školíková.

Legendárnu stoličku vyrábali aj v Uherciach

Na pohľad nie je ničím výnimočnou, avšak netreba dať na prvý dojem. Práve vďaka svojmu jednoduchému, nadčasovému dizajnu si získala celosvetové uznanie naprieč viacerými generáciami. Je viac než pravdepodobné, že aj vy ste už na nej niekedy sedeli – v kaviarni či dokonca priamo u vás doma. Legendárna stolička „thonetka“ s katalógovým číslom 14 sa vyrábala aj na území Slovenska, fabrika fungovala desaťročia vo Veľkých Uherciach.

Michael Thonet bol konštruktér a dizajnér, ktorý sa venoval ohýba-

nému nábytku. Jeho práca zaujala kancelára Metternicha, vďaka čomu sa mu otvorili brány Viedne a neskôr celého sveta. „Rakúsky štátnik mu pomohol, aby získal patent. Na základe neho si mohol otvoriť vlastnú fabriku,“ vysvetľuje konzervátorka Trenčianskeho múzea Martina Kollárová. V Európe fungovali viaceré podniky, ktoré vlastnil Michael Thonet. „Prvá bola v Koryčanoch, druhá v Bystřici pod Hostýnem a tretia vo Veľkých Uherciach. Tam sa vyrábali aj preslávené stoličky s číslom 14 či 18, avšak primárne to bola pobočka určená na prototypy, polotovary,“ približuje Ko-

llárová.

Výber Veľkých Uhieriec nebol náhodný. Rozhodli o tom neďaleké bohaté bukové lesy a kvalitné drevo, najdôležitejšia surovina pri výrobe nábytku. Tamojšia fabrika otvorila svoje brány v roku 1867 a fungovala až do roku 1924, keď bola skonfiškovaná.

Michael Thonet priniesol prelom v technológii vyrábania nábytku a jeho dielo je stále obrovskou inšpiráciou pre ďalších tvorcov. Najväčší úspech zožala preslávená „štrnástka“, známa aj ako viedenská kaviarenská stolička. Celosvetovo sa predali státisíce jej kusov. „Dodnes sa pritom vyrába podľa technológie, s ktorou pred 150 rokmi prišiel jej tvorca,“ dodáva Kollárová.

dvojstranu pripravila: (bas)

A B E C E D A

Brezová

- Osada, ktorá sa nachádzala v severovýchodnej časti pohoria Tribeč. Obývali ju nemeckí kolonialisti. Osud väčšiny obyvateľov bol spečatený deportáciou po druhej svetovej vojne, keď došlo ku kolektívneho odsunu Nemcov do porazeného Nemecka.

Elektrárň Nováky

- Jej výstavba sa začala v roku 1949, prvý turbogenerátor sprevádzkovali o štyri roky neskôr. Elektrinu tu vyrábajú na báze spaľovania hnedého uhlia. Elektrárň zároveň zabezpečuje dodávku horúcej vody na vykurovanie miest Prievidza, Nováky, Zemianske Kostolany, ako aj pre priemyselne a iné organizácie.

Handrárstvo

- Podomová živosť, ktorej sa venovali najskôr len rodinní príslušníci zamestnancov papierne a postupne aj iní obyvatelia Kamenca pod Vtáčnikom. Handrári vymieňali handry za papier, neskôr za drobný galantérny tovar, hrnčiarke, porcelánové a sklenené výrobky do domácností. Svoj príchod do obce ohlasovali pískaním na pišťalku a hlasným melodickým vyvolávaním.

Kostolániovci

- Rod, ktorý v 15. storočí preniesol svoje sídlo z Hrádku v dnešnom Kamenici pod Vtáčnikom do Zemianskych Kostolán. Významným spôsobom sa postaral o rozvoj obce aj celého regiónu. Rodina plne ovládala Zemianske Kostolany až do roku 1848, keď bolo v Uhorsku zrušené poddanstvo.

Michael Thonet (1796 – 1871)

- Nemecký podnikateľ, stolár, vynálezca a návrhár nábytku. Pokusy s ohýbaním dreva začal robiť v 30. rokoch 19. storočia, svoje dielo po prvýkrát predstavil verejnosti na priemyselnej výstave v roku 1841 v meste Koblenz. Jeho výrobky mali punc kvality, jednoduchosť a nadčasovosť.

Transformácia hornej Nitry

- Banický región čaká útlm ťažby hnedého uhlia, preto sa musí preorientovať na iné oblasti a projekty, v ktorých nájdú uplatnenie ľudia, čo doteraz pracovali v podzemí. Prevažná väčšina investícií, ktoré budú smerovať do regiónu, by mala byť financovaná z európskych zdrojov.

Vianoce kedysi a dnes

Štedrá večera, stromček a darčeky. Keď je za oknami napadaný čerstvý sneh, tak máme obrázok ideálnych Vianoc.

Avšak Vianoce nie sú len 24. decembra. Je to už adventný čas a príprava na tento čarovný deň či presnejšie večer.

Vianočným obdobím z pohľadu zvykov v našom regióne sme sa prešli so sprievodkyňou Kultúrneho informačného centra v Trenčíne Zuzanou Novodvorskou. Vlni sprevádzala návštevníkov mesta počas vianočných trhov a priblížila im, čo a prečo robili naši predkovia.

Vianoce sa dajú vnímať z rôznych pohľadov. Z kresťanského ako sviatok, ktorý sa spája s narodením Krista. Vnímame ich aj ako súbor zvykov, ktoré majú zabezpečiť zdravie, šťastie, úrodu a prosperitu v nasledujúcom roku. „Práve toto obdobie pripadalo na zimný slnovrat, teda nový rok. A

s tým je spojená mágia počiatku. Ľudia si potrebovali magickými, ale aj racionálnymi spôsobmi zabezpečiť spomínanú hojnosť v nadchádzajúcom roku,“ uvádza nás do vianočnej atmosféry Zuzana Novodvorská. Niektoré zvyky sú podľa nej racionálne, no mnohé skôr poverové. Ale vďaka obchôdzkam s rozličnými maskami, vinšmi, veršami a do toho kresťanskými hrami vytvárajú Vianoce

krásny komplex zvykov tak, ako ich poznáme teraz. Zároveň sú vnímané ako sviatky pokoja, mieru a rodiny.

ADVENT A STRIDŽIE DNI

Samotné Vianoce začínajú 24. decembra, no predchádza im advent. „Pomenovanie pochádza z latinského slova adventus, čo znamená príchod. Je to prípravné obdobie na narodenie Krista. Trvá štyri týždne

a symbolizuje mytologických štyritisíc rokov, ktoré mali prejsť od stvorenia sveta až po narodenie Krista. Toto obdobie je zároveň začiatkom liturgického roka. Výzdoba kostola aj farba ornátu je vtedy fialová a symbolom tohto obdobia je adventný veniec. Už starí Germáni aj ľudia v Škandinávii si stavali sviečky do tvaru kruhu. V čase krátkych dní a dlhých nocí dúfali, že sa opäť navrátia krásne letné dni. V kresťanskom vnímaní symbolizujú tieto štyri sviečky štyri adventné nedele, pričom každú neďu zapalujeme o jednu sviečku navyše,“ hovorí Novodvorská, pričom dodáva, že okrúhly tvar venca je symbolom nekonečnosti Boha a nesmrteľnosti duše. Sviečka je za znakom Krista ako svetla, ktoré prišlo na Zem. Počas adventu sa konajú aj roráty, čo sú ranné omše pred svitaním. Odvođené sú od Rorate coeli desuper, v preklade Rosu dajte, nebesá.

Toto obdobie je typické aj stri-

džimi džami. Išlo o dni, keď sa verilo, že zlé sily, bosorky, čarodějnice veľmi nepriaznivo pôsobia na človeka. Voči týmto silám sa ľudia snažili brániť. Stridžie dni sa začínali Katarínou, pokračovali Ondrejom, Barborou, Mikulášom, Luciou a posledný bol na Tomáša (bol to 21. december, dnes už má Tomáš meniny v marci). Počas stridžích dní ľudia vykonávali viaceré magické praktiky. Používali bylinky, vytvárali kruhy, kríže, dávali si na seba masky a vytvárali hluk. „Stridžie dni dávali stopku ženským prácam a zakázané boli aj ženské návštevy. Musel sa jesť cesnak a napríklad aj okurovať dom či dobytok. Všetko na odohnanie zlých síl.“ Na sv. Katarínu sa konali posledné zábavy pred Vianocami. Deň po Kataríne sa začínalo s priadkami, keďže aj táto ženská práca sa nemohla robiť počas stridžieho dňa. Katarínske zábavy pretrvali až do dnešných dní. Ak sa dievčina chcela vydať, dala do obloka väzu s vetvičkou z ovocného stromu. Každý deň ju polievala vodou, ktorú nabrala ústami. Ak vetvička do Vianoc vykvitla, znamenalo to, že na ďalší rok sa vydá.

Napríklad na sv. Ondreja (ako patróna slobodných dievčat) zas bola rozšírená ľubostná mágia.

ŠTEDRÝ DEŇ

Štedrý deň sa nazýval aj Kračuň alebo Dohviezdny deň. Celý bol späť s prípravou na štedrú večeru a aj samotné Vianoce, teda na 25. decembra. Keďže išlo o nové obdobie, o zrodenie nového života, aj tu hrala významnú rolu mágia počiatku. „Platilo, že aký bude tento deň, také bude aj nasledujúce obdobie, prípadne ďalší rok. Preto bolo treba zabezpečiť, aby bolo všetkého hojnosť. Aby boli ľudia šťastní, mali všetkého dostatok a

dobrú úrodu. Už do východu slnka muži museli nachystať nové náradie na prípravu jedla, napríklad vstrúhať varešky. Tiež museli obriaďiť dobytok a ženy mali zamiesiť cesto na koláče a chlieb. Do obeda museli stihnúť napiecť a pripraviť jednotlivé chody.

BEZ KOLÁČOV NIE SÚ VIANOCE

Koláče boli veľmi dôležitou súčasťou sviatočného menu. Opäť tu hrá rolu symbolika, v koláčoch je

ukrytá hojnosť. Tá sa znásobovala ďalšími symbolmi hojnosti – makovou či orechovou plnkou. Symbolickú funkciu spíňal aj obradový koláč – kračuň. Mal okrúhly tvar (kolobeh života a večnosť) a bol pletený (súdržnosť rodiny), v strede bola diera alebo jamka plnená medom. Cesto na kračuň sa zarábalo len z pramenitej vody s múkou, so soľou a s kváskom. A, samozrejme, nechýbali ani ochranné bylinky ako petržlen, cesnak, posvätené bylinky, niekde aj chren či lieska.

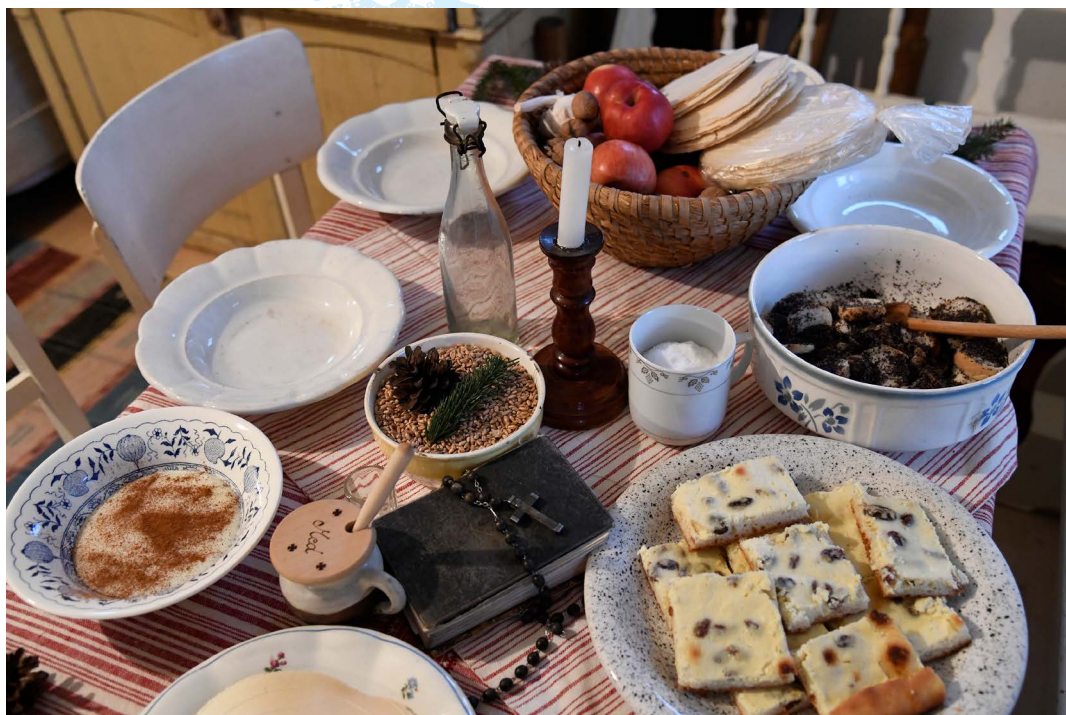
„Ruky od cesta si gazdinky chodili obtierať o kôru ovocných stromov. Kvások, teda plodivú silu, tak preniesli aj na samotné stromy, aby v nasledujúcom roku dobre zarodili.“ otvára ďalšiu komnatu zvykov Zuzana Novodvorská.

Keďže dobytok bol dôležitou súčasťou domácností, pieklo sa aj preň. Špeciálne koláče s cesnakom sa podávali pre gunára, káčera a psa. A dôvod? Aby posilnili agresivitu a dokázali chrániť svoje teritórium.

Na plechu nechýbali ani malé koláčiky pre koledníkov a žobrákov, ktorí mohli zaklopať na dvere.

POSVÄTNÝ STÔL

Veľká príprava sa venovala aj stolu. V každom dome bol stôl posvätným miestom, keďže sa

naň kládol chlieb. V niektorých regiónoch sa na Vianoce aj obšypal uhlíkmi a na východe krajiny ho prestrelí aj plachtou, z ktorej sa sialo obilie. U nás sa na stôl dal len obrus, čo sa počas bežných dní nerobilo. Na stôl, pod stôl či pod obrus sa uložilo obilie alebo klasy a na stole nechýbali ani strukoviny. Opäť symbol hojnosti. „Nechýbal ani mak, peniaze a v neskoršom období ani šupiny z ryby. Pod stolom ste moli nájsť železné náradie, ako napríklad rýľ, nohy stola domáci obmotali železnou reťazou. Vedľa stola položili mutovník na mútenie masla a priamo na stole museli byť všetky jedlá, ktoré sa počas štedrej večere podávali. Nechýbal ani chlieb, koláče a sviečka. Takto pripravený stôl mal ostať až do 27. decembra, do sviatku Jána Evanjelistu,“ opisuje Novodvorská.

Všetko zo stola vrátane omrviniek bolo považované za posvätné. Napríklad med sa neskôr používal na

liečenie, soľ bola určená pre včely, korenie zas pre trojicu domácich zvierat – gunár, káčer a pes.

ŠTEDRÝ VEČER

Štedrý večer sa začal s východom prvej hviezdy, čo sa oznamovalo napríklad trúbením. Nasledovala modlitba, vínš gazdu a prípitok. V našom regióne sa pripíjalo medovou, prípadne cukrovou pálenkou. Gazdiná spravila všetkým, no najmä deťom, medom krížik na čelo, aby boli zdravé. Potom si rozkrojili jablčko, každý člen rodiny dostal jeden dielik. Aj toto malo symbolizovať súdržnosť rodiny. Každý pri stole však dostal aj vlastné jablčko, ktoré prekrojili a podľa vzoru sa určovalo, či budú v ďalšom roku zdraví, šťastní.

MINIMÁLNE SEDEMCHODOVÁ VEČERA

Opäť išlo o hojnosť a najmä jej zabezpečenie do ďalšieho roka. Na štedrovečernom stole tak bolo sedem až deväť chodov. „Zdá sa to veľa, ale z každého chodu sa jedlo dve-tri sústa. Tak, aby každý zvládol ochutnať z každého jedného. Menu a jeho poradie bolo zostavené tak, aby zabezpečilo mágiu počiatku a všetkých účinkov. Prvé na rade boli oblátky, ktoré kedysi piekol učiteľ alebo rektor – organista. Oblátky sa jedli s medom a cesnakom, niekde si pridali aj chren prípadne orechy,“ približuje sprievodkyňa KIC Zuzana Novodvorská. Ďalšia časť večera sa od-

vijala od toho, či išlo o katolícku alebo evanjelickú rodinu. Evanjelici si na Štedrý večer dopriali aj mäsité jedlo, pre katolíkov platil až do polnoci pôst a jedli bezmäsité jedlá. Kapustnicu varili len s hríbmami a so sušenými slivkami. Evanjelici si do nej pridali aj klobásu a údené. „V Trenčíne a okolí sa podávali aj strukovinové polievky – hrachová, šošovicová či hrachová so zeleninou. Nasledovala hríbová omáčka, potom spomínaná kapustnica. Ďalším chodom boli ryby, v našom regióne napríklad potočné ryby zaliate vajíčkom. V Zábľati (časti Trenčína) mali aj haringovú kašu, čo boli ryby zmiešané s rožkami alebo kúskami opečeného kysnutého cesta, ochutené koreninami a petržlenom a preliate vajíčkom a mliekom, a tak sa to dalo na plechu upiecť. Môžeme povedať, že išlo o veľkonočnú babu, v ktorej šunku nahradilo rybie mäso.“ V ďalších chodoch nechýbali koláče, obľúbené boli záviný, tzv. bábätká alebo rybičky s orechovou alebo makovou plnkou. Obľúbené sú dodnes a spolu s nimi aj štedrák, ktorý má štyri vrstvy plnky. Nechýbajú orechy, mak, lekvár či tvaroh. „Na štedrovečernom stole nechýbala – a aj teraz je jeho súčasťou – vianočka. Opäť ide o prepletaný koláč z viacerých prameňov, ktorý sym-

bolizoval súdržnosť. „Počas štedrej večere sa jedlo aj ovocie – jablká, hrušky či slivky, tie dokonca aj sušené. „Sušené slivky z Trenčína boli vychýrenou pochúťkou, ktorú na pltiach dovážali až do Bratislavy, Budína a Viedne, kde bol o ňu obrovský záujem. Delikatesou boli tie, do ktorých namiesto kôstky vložili orech alebo mandľu. Pochúťkou boli aj sušené hrušky namočené do medu a v Selci mali

DARČEKY OD KOLEDNÍKOV

Písanie Ježiškovi ani drahé nákupy sa v minulosti nekonali. Darčekom bol vinš. Do domácností chodili koledníci, ktorí zavinšovali do budúceho roka šťastie, zdravie a hojnosť. „Na tom je postavená mágia slova. Že verím, že keď niečo poviem, v dobrom zmysle prajem, tak sa to splní. Napríklad aj pozdrav dobrý deň tiež symbo-

sušené slivky s makom. Na Štedrý večer sa podávalo aj rozvarené ovocie, čo bolo sušené ovocie varené v troche vody s koreninami. Nechýbala pálenka a deťom sa podával rozvar zo sušeného ovocia,“ uzatvára menu Zuzana Novodvorská.

lizuje, že prajeme niekomu, aby mal deň naozaj dobrý. Takže ako dar naozaj stačilo zavinšovať, prípadne tam boli hry a tance koledníkov. Tí za ne dostali koláče, peniaze alebo naturálie. Aby sa opäť zachovala mágia počiatku, musel

NA ŠTEFANA

Druhý sviatok vianočný bol čas, keď sa ľudia vo veľkom stretávali. Keďže počas celého adventu boli zakázané zábavy, na Štefana popoludní sa už nevedeli dočkať prvej veselice. Štefanské zábavy sú populárne doteraz. „Počas tohto dňa bolo v Kubrej pri Trenčíne zvykom chodiť po takzvanú kyslú vodu. Verilo sa, že voda sa premení na víno, a tak šli mládenci s dievčatami za sprievodu harmoniky cez dedinu a roznášali túto vodu. Potom šli na spomínanú zábavu a rodiny sa navzájom navštevovali.“ Dôvodom bol aj fakt, že Štefan bolo kedysi veľmi časté meno, a tak si menovci navzájom chodili vinšovať. Hovorilo sa tomu aj polazovanie alebo štefanovanie. „To znamená, že dotyčného oslávenca poviažali a vykúpil sa až nejakými darčekom

prísť skoro ráno koledník – pekný mladý muž, umytý a pekne oblečený, najlepšie ak prišiel od konca dediny smerom hore. Keďže išiel do kopca, tak aj majetok dediny i samotnej rodiny sa mal ďalej rozvíjať.“

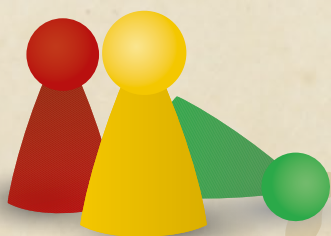
Darčekom, ako ich dnes poznáme, aj vianočný stromček sú relatívne nové zvyky. „Spočiatku stromček v domácnosti nebýval, potom bol visiaci a až neskôr si ho ľudia postavili. To bolo na prelome 19. a 20. storočia. A keď sa v domácnosti objavil stojaci stromček, začali sa podeň ukladať aj darčekom. Spočiatku to boli drobnosti. Teraz sa Vianoce výrazne zmenili. Skôr ide o darčekom a veľkolepú výzdobu.“

(pálenkou či príspevkom na večernú zábavu). Štefanské zábavy sa niekde mohli konať až po polnoci a napríklad v Kubrej platilo, že ak dievča odišlo z domu skôr, muselo pre kosťol kúpiť voskovú sviečku, čo bol v tom čase veľmi drahý artikl. Mládenci mali dokonca trest kúpiť až päť kilogramov sviečok,“ uzatvára vianočné rozprávanie Zuzana Novodvorská.

V Soblahove sa jeden zo štefanských zvykov udržiava dodnes. Ako jediná obec na Slovensku usporadúva Štefanskú jazdu. Furmani vyvedú kone zo stajní a vyjdú s nimi na prechádzku dedinou, „aby nezastali“.

(gas)

Križom krajom

Pravidlá hry:

Vydaj sa na cestu križom Trenčianskym krajom. Hru môžu hrať minimálne 2 hráči. K hre je potrebná hracia kocka. Začína sa na políčku ŠTART. K presunu na políčko č. 1 musí hráč hodiť kockou č. 6. Ku každému políčku sa viaže úloha, ktorú musí hráč splniť. Ak hráč úlohu nesplní, stojí jedno kolo. Víťazom sa stáva hráč, ktorý skončí v cieľi ako prvý. Aby hráč dosiahol cieľ, musí kockou hodiť presné číslo, ktoré ho delí od cieľa.

Úlohy:

- 1 Vymenuj 4 slávnych rodákov z Trenčianskeho kraja.
- 2 S akým hradom sa spája príbeh Omara a Fatimy?
- 3 Urob 10 drepev.
- ✂ Mal si výborný obed. Vypi plný pohár vody.
- 4 Koľko okresov má Trenčiansky kraj? Vymenuj aspoň 5 z nich.
- 5 Uved' 3 národné kultúrne pamiatky Trenčianskeho kraja.
- 🏠 Ubytoval si sa v hoteli, stojíš jedno kolo.
- 6 Kde sa narodil Ľudovít Štúr?
- 7 Vymenuj aspoň 4 hrady, ktoré sa nachádzajú na území Trenčianskeho kraja.
- 👁 Si na Medzinárodnom folklórnom festivale v Myjave. Zatančuj si s protihráčom.
- 8 Zoraď vrchy od najnižšieho po najvyšší: Bradlo, Ostrý vrch, Vršatec, Vtáčnik.
- 9 Ktorá panovníčka je známa ako „Krvavá grófka“?
- 10 Vymenuj aspoň 2 diela, ktorých autorkou je Ľudmila Podjavorinská.
- 🌿 Relaxuješ v Kúpeľoch Trenčianske Teplice. Ľahni si na zem, zavri si oči a 1 minútu zhlboka dýchaj.
- 11 Uved' aktivitu, ktorým sa venoval Milan Rastislav Štefánik.
- 12 Ktorá rieka preteká krajským mestom Trenčín?
- 🌿 Po náročnej turistike si unavený, vráť sa na políčko „kúpele“.
- 13 Vymenuj 3 hokejistov z Trenčianskeho kraja, ktorí získali prestížnu trofej americkej NHL - Stanley Cup.
- 🏰 Na Považskom hrade si našiel ukrytý poklad, môžeš ísť do cieľa!
- 14 Čo spája Alexandra Dubčeka a Ľudovíta Štúra?

8

7

1.
ocka.
i

Každé babie leto má svoje čaro. Hľadáme do kľukatého údolia. Lesy naokolo zhlboka vyfukujú. Od Malých Karpát sa na kopanice plazia zubaté slnečné lúče. Kde-tu sa dymí z komínov domov, roztrúsených po osadách. U Zimovcov, Rehušov, v Dolnom Štverníku, Horných Pasekách a inde sa život prebúda do nového októbrového rána.

Bod zlomu

Presne tu, v tomto údolí, sa lámu kopanice so Záhorím a tiež Trnavský s Trenčianskym krajom. Podľa mapy stojíme na bode zlomu – na vrchu Lipovec vedľa rozhľadne rovnakého mena. Na mieste, kde si ruky podáva Prietrž, koncová dedina z jednej strany, s mestečkom Brezová pod Bradlom. Aj v tomto údolí sa píše história, osudy kopaničiárov i Záhorákov. Vitajte na konci kraja.

„Rivalita? Skôr také doberanie sa, na srandu. Nažívame si tu spolu dobre. My sme z Prietrže, zo senickej, záhoráckej strany, ale ja sa viac cítim ako kopaničiarka,“ hovorí pani Irenka. Do tohto kraja prišla z Dolnej zeme pred štvrtstoročím, odvtedy je doma tu. Vydala sa, rodina, deti, zázemie. Chytila sa roboty typickej pre tento kraj a osadu u Rehušov. Na poli, okolo domu, ovocné sady, dobytok, hydina, kde treba. Aj sprevádzať hostí v izbe revolučných tradícií, čo postavili u Rehušov na znak vďaka partizánom. Počas Povstania tu vraj skrývali amerických letcov.

Aj od nášho druhého hosťiteľa máme potvrdené, že zloba medzi kopaničiarmi a Záhorákmi je len naoko. Jaroslav Čiran, primátor Brezovej pod Bradlom, vysvetľuje: „Som rodený Brezovčan, kopaničiár. Deleniu na kopaničiárov a Záhorákov

REPORTÁŽ

určite nepomohli územné členenia a zásahy z minulosti. Raz sme boli spolu, potom zasa oddelene, raz jeden okres, potom zrazu tri... Ľudia to však vôbec nevnímajú dramaticky, spomínajú na spoločné obdobie radi, vedno tu spolu nažívajú desaťročia. A tá akože rivalita sa trauje medzi

sa cítia aj viac dotknutí. Asi preto, že kedysi sa kopanice brali z pohľadu histórie ako región Záhoria. Vnímaniu kopanic ako samostatného svojrázneho regiónu uškodil aj minulý režim, ktorý zbavil Myjavu štatútu okresného mesta, takže sa stala súčasťou okresu Senica. Najjednoduchšie to mali a stále majú futbaloví fanúšikovia. Hlavne okolo roku 2015, keď sa na futbalovej mape v prvej lige ocitli

staršími, mladí často ani nevedia, o čo ide. Starší ľudia viac vzhliadajú k Záhoriu,“ dodáva prvý muž druhého mesta Myjavského okresu.

Po pohotovosti na pivo

A aby sme dali bodku za odvekým súbojom Záhorie verus kopanice, ponúkame zopár pozbierných, zaručených správ na túto tému. Kopaničiari sa vraj cítia ako väčšia šľachta, lebo žijú na kopanicach, čo je geograficky vyššie ako Záhorie (ľudový preklad – územie za horami). Kopaničiari

Myjava aj Senica. Oba tábory pred veľkým derby vyhlásili stav pohotovosti, vypredali štadión, aby štedro prispeli do klubovej kasy. V sektoroch štadióna na seba počas zápasu pokričali, ponadávali si, oprášili ľudovú tvorivosť, nárečia, expresívne slovička... No a po zápase sa pri pive zbratili bez ohľadu na výsledok.

Prietrž nie je obyčajná dedina. Jej prvý názov je Petrus, prvá zmienka z roku 1262 a podľa posledného sčítania má 730 obyvateľov. Prietrž je aj rozlohou pomerne veľká, okrem centra s top pamiatkami

– majestátnym kostolom a „husitskými hradbami“ – má aj trinásť satelitov, teda osád. S týmto kútom Záhoria, ktoré je vzdialené od Senice len šesť kilometrov, sú spojené viaceré zvučné mená slovenskej histórie. Jozef Ignác Bajza tu pôsobil v rokoch 1805 – 1815, farár Viliam Paulíny zasa v revolučnom roku 1848 a úkryt pred maďarskými žandármi v Prietrži neraz hľadal aj J. M. Hurban. V obci sa narodil napríklad aj Pavol Čendekovič, osobný priateľ L. Štúra, či Jozef Kvetoslav Holub, jeden z prvých profesorov prvého evanjelického gymnázia v Revúcej. Známych mien a osobností je odtiaľto viac.

Múzeum, pani Irenka aj pštros

„Tu boli kedysi maštale. Patrili družstvu, vlastne celý tento areál. Odkúpili sme to v dezolátnom stave asi pred desiatimi rokmi. Deravé strechy, nefunkčné budovy, všade plno bordelu, blata, zanedbané, padalo to na hlavu. Veď viete, presne také, ako keď niečo nemá pána. Pomaličky, postupne sme to začali dávať do poriadku,“ otvára dvere na niekdajšej maštali pani Irenka Reptová a pozýva nás do Roľníckeho múzea. Je na skok od Pamätnej izby revolučných tradícií aj od pamätníka SNP. Pamätník, situovaný pod kopcom Lipovec, je zasa kúsok od rozhľadne rovnakého mena. Toto všetko je na jednej kope, v okruhu päťsto metrov, v osade u Rehušov. Turistický uzol môžu Prietrži závidieť oveľa väčšie obce či mestá, len sa o ňom ešte veľmi nevie.

Irenka Reptová precízne predstaví takmer každý jeden exponát. Roľnícke stroje, sejačky, kosy, vozy, mláčačky, odevy, starodávny sedliacky nábytok, sane, niektoré kúsky majú rok narodenia 1900 a viac. „Pováčšie sme tieto exponáty dostali, ľudia ich darovali, aby sa zachovali pre budúcnosť. Neraz sme sadli do nákladného auta a išli aj sto kilometrov po nový exponát. Veď čo to necháme vyhodit? Za niektoré stroje sme zaplatili, najviac tuším 1500 eur za túto sejačku,“ ukazuje doprostred výstavnej siene, kde môže byť aj 300 exponátov, a pokračuje. „Zopár sme mali vystavených vonku na terase či pod podstienkom,

ale keďže ide zima, museli sme ich poschovávať. Predsa len, toto múzeum je sezónna záležitosť.“

Pestrý turistický uzol

O jedinečnom múzeu v týchto končinách vie má-

lokto, hoci v knihe návštev nájdete aj odkazy a poďakovania z Austrálie, Kanady, Oravy, Argentíny, Poľska, Bardejova či z rumunského Nadlaku. Vstupné je dobrovoľné, na exkurzie chodia najmä stredoškôláci či zedešokári z blízkeho okolia. „Už sme robili aj pilotné denné tábory pre deti, ktoré majú vzťah k prírode. Dopadlo to fajn, mnohému sa deká priučili, máme tu krásny výbeh, osem koní, okrem toho hydinu, dokonca aj pštrosa,“ pripomína Irenka a vzápätí preladiť na vtipnú nótu: „Ale to nie je ten, čo mala herečka Irenka vo filme Dédictví aneb Kurvahoišgutntág. Tento je náš a počúva na slovo.“

Z parkoviska pred múzeom sa po upravenej a úhľadnej asfaltke dostanete k pamätníku SNP, trvá to tri minúty pešo. Pri tomto monumente býva cieľ Behu vďaka, organizovali sa tu aj automobilové preteky, ale pre smog, hluk a frílanie domácich ich presunuli inde. Každý rok na konci leta sa tu stretávajú ľudia z okolia, aby pri vatre a v altánku pospomínali na SNP, ktoré túto lokalitu intenzívne zasiahlo. Dozvedáme sa, že umelecké dielo pamätníka nie je kompletne, nakoľko nejakí dobráci z

neho ukradli medenú časť a lup sa snažili speňažiť. O rozhľadni Lipovec, ktorá sa nachádza presne v bode zlomu Trenčianskeho a Trnavského kraja, už síce bola reč, ale žiada sa dodať, že má výšku 15 metrov, jej výstavbu podporil Trenčiansky samo-

právny kraj, ročne ju navštívia tisícky turistov, výhľad z nej je úžasný a práve teraz tam nazbierate šípky aj trnky.

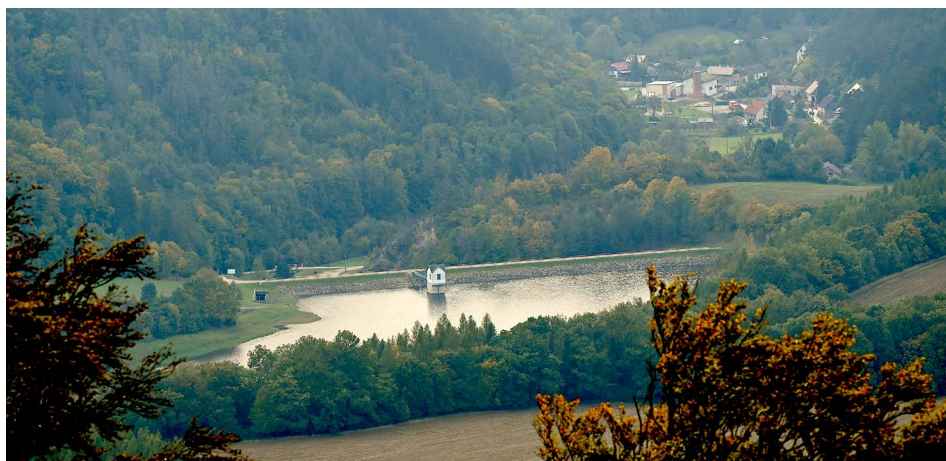
Brezová nie je len mohyla

A čo ponúka milovníkom cestovného ruchu druhá strana – kopaničiarska – od Brezovej pod Bradlom? V čase pandémie sme to zisťovali priamo u primátora mesta Jaroslava Cirana. Vyťahli sme ho na malú pešiu „okružku“ po centre mesta a dozvedeli sme sa zaujímavé veci.

Keď sa povie Brezová, každému sa hneď vybaví mohyla a Štefánik. „Je to dobré, pokojné, malé mesto na život. Z historického hľadiska je aj veľmi významné. Pochádza odtiaľto veľa osobností. A nie je to len o Štefánikovi,“ konštatuje prvý muž mesta. Bok po boku sa vynímajú dva pomníky slávnych rodákov. Prvým je Ján Papánek, československý diplomat a právnik a tiež držiteľ Rádu Tomáša Garrigua Masaryka. Od Štefánika dostal povolávací rozkaz do Ríma, kde redigoval časopis V boj! A ďalšie roky pracoval ako diplomat a v USA sa podieľal na formovaní záverečného textu Charty OSN. Jeho „sused“ Štefan Osuský bol tiež diplomatom a zároveň politikom, ktorý bol spoluautorom Clevelandskej dohody a dokázal pôsobiť na amerického prezidenta Woodrowa Wilsona. Počas mierových rokovaní vo Versailles pokoril obávaného grófa Apponyiho a po rozbití Československa v marci 1939 odmietol Nemcom vydať vyslanectvo v Paríži a bol pri podpise Trianonskej dohody.

„Teraz sa ich pamätníky chystáme zrekonštruovať. Zčať by sme mali ešte do konca tohto roka. Celé to dostane nový šat a toto pamätné miesto prepojíme s námestím. Bude tu stena slávnych rodákov so žulovými tabuľami,“ ukazoval na miesto, ktoré čo-

skoro budú môcť domáci i návštevníci obdivovať. „Okrem toho sme pred dvoma rokmi zrekonštruovali Múzeum Dušana Jurkoviča, ktorý projektoval mohylu a mnoho iných stavieb,“ ukazuje primátor na budovu cez cestu od konca námestia.

Máme tam nového nájomcu, je ním Slovenský cykloklub Piešťany. Chcú tam spraviť centrum pre cyklistov. Budú požičiavať bicykle, robiť servis, k dispozícii bude nabíjačka pre elektrobicykle. Pri

turistickej sezóny v apríli už fungovalo. Doteraz na Bradle neboli ani toalety, ale aj to sa zmení,“ súska z rukáva novinky Jaroslav Círan. Posilniť turistický ruch, to je plán Brezovčanov. Po inšpirácii si chodia aj do iných miest. „Tu zdola od námestia by mal na Bradlo premávať vláčik, podobný ako v Čachticiach. Plánovali sme, aby bol na elektrický pohon, ale to by na mohylu nevyšiel, tak to bude klasický na motor,“ dopĺňa informácie primátor.

Čo je chvíľkový turista?

Návštevnosť na Bradle sa pohybuje na úrovni 130-tisíc ľudí ročne. „Ide skôr o chvíľkových turistov. Chceme ich tu udržať dlhšie, aby pobudli v meste, aby si pozreli aj iné krásy Brezovej a okolia. Je tu mnoho cyklotrás, možnosti sú aj na pešiu turistiku, smerom na Košariská je priehrada. Desať rokov bola vypustená. Podarilo sa ju vynoviť a naplniť vodou. Verím tomu, že má potenciál prilákať

Viac atrakcií, vláčik aj bicykle

Brezová a mohyla – spojenie, ktoré nikdy nevyzmizne. Aj domáci si uvedomujú potrebu neustále lákať turistov do Štefánikovho regiónu. „Na Bradle sme vyčistili svah, urobili sme tam menšiu výsadbu, aby sa stromy úplne nevysemenili. Už je hotová aj strážnica. Prešla kompletnou rekonštrukciou.

otočisku sa zase stavia nové Turistické informačné centrum. Chceli by sme, aby to od začiatku novejš

turistov,“ pokračuje primátor Círan. V susedstve futbalového štadióna je aj kúpalisko, ktoré v letných mesiacoch slúži nielen Brezovčanom, ale aj ľuďom zo širšieho okolia. Ako sa budú tráviť vianočné sviatky na konci kraja v Brezovej? „Chceli sme robiť vianočné trhy, ale neviem, ako to bude. Okolo Mikuláša mávame na námestí charitatívnu kapustnicu. Varia ju katolíci, evanjelici aj pravoslávni a výťažok putuje pre ľudí v núdzi,“ uzatvára primátor Brezovej pod Bradlom.

Pomyselné hranice Kopaníc a Záhoria majú svoje čaro. O tom by vedeli „vyprávaj“ desiatky až stovky chalupárov, ktorí si sem roky chodia čistiť hlavu hlavne z Bratislavy. Dobré vedia, prečo sem utekajú. Na tomto konci kraja nájdú všetko, po čom túžia. Hlavne pokoj v duši. Podpultový artikel cestovného ruchu, o ktorom sú naše noviny.

(mb, sto)

Kolíška velikánov

V októbri bolo 205 rokov od narodenia Ľudovíta Štúra

Dátum 28. október 1918 je pre náš národ zvlášť významný. Slováci prvýkrát spolu s Čechmi vstúpili do spoločnej samostatnej demokratickej republiky.

Na deň presne, ale o 103 rokov skôr, sa narodil aj národný buditeľ a kodifikátor spisovnej slovenčiny Ľudovít Štúr. Jeho rodný dom stojí pod vrchom Rokoš, v obci Uhrovec. Mnohí ho nazývajú aj kolíška sloven-

ských velikánov, keďže v rovnakom dome sa 27. novembra 1921 narodil aj politik a hlavná osobnosť pražskej jari Alexander Dubček.

Ich spoločný rodný dom bol pôvodne uhrovskou školou i s učiteľským bytom. Domček je malý a útulný, sú v ňom len štyri izby – spálňa, miestnosť s expozíciou venovaná Štúrovi, ďalšia venovaná Dubčekovi a nakoniec tzv. škola.

Nájdete ho uprostred dediny, pod majestátnym stromom, za dreveným plotom. Dom postavili v 18. storočí, dnes je v správe Trenčianskeho múzea a je chránenou pamiatkou. Expozícia sa viac sústreďuje na život a dielo mysliteľa, politika i spoluzakladateľa spisovnej slovenčiny Ľudovíta Štúra. Keďže sa venuje aj obdobiu jeho detstva i mladosti, možno sa dozvedieť veľa zaujímavostí aj z bežného života v horami obklopenej západoslovenskej obci.

Písal sa presne 28. október 1815, keď sa manželom Samuelovi a Anne Štúrovcom narodil syn. O deň neskôr ho pokrstili v evanjelickom chráme a dali mu meno Ľudovít. Žili v učiteľskom dome a otec učiteľ

dal Ľudovítovi aj prvé základné vzdelanie. Lásku, hrdosť a bojovnosť za národ tiež získal doma. Keďže išlo o národné zmýšľajúcu rodinu, niet divu, že kroky najznámejšieho z rodu Štúrovcov viedli až k vydaniu slovenských novín či uzákoneniu slovenčiny. Za svoj krátky život stihol kariéru niekoľkých ľudí dokopy. O Ľudovítovi Štúrovi sa učíme ako o uznanom novinárovi, jazykovedcovi, spisovateľovi, politikovi aj mysliteľovi. Dva dni pred Vianocami v roku 1855 bol na poľovačke, kde sa nešťastne postrelil. Na následky zranení 12. januára 1856 v Modre zomrel. O štyri dni neskôr sa tam konal aj celonárodný pohreb. Koncom októbra sme si pripomenuli 205 rokov od jeho narodenia. Len zhoda náhod zrejme zapríčinila, že v malebnej obci neďaleko Bánoviec nad Bebravou, dokonca v rovnakom dome, prišli na svet dve významné slovenské osobnosti. Pred vstupom do domu sa na fasáde a plote vynímajú mená a podobizne oboch politikov. Spojil ich rodný dom, národné čítanie a Uhrovec môže byť právom pyšný na oboch svojich rodákov.

(gab, mb)

V prievidszkej SAD pribudli autobusy

Vozový park prímestskej autobusovej dopravy na hornej Nitre sa rozrástol o šesť nových autobusov. Jazdia na šiestnástich linkách v rámci Prievidszského okresu. Na ich

kúpe sa zo svojho rozpočtu finančne podieľala aj Trenčianska župa.

V nízkopodlažných modrých autobusoch sa budete cítiť ozaaj komfortne. Samozrejmosťou

je klimatizácia, nabijacie USB porty a cestujúci ocenia aj panely s online informáciami o spojoch. „Záleží nám na tom, aby čo najviac ľudí cestovalo verejnou osobnou dopravou, preto investujeme finančné prostriedky aj do obnovy prímestských autobusov, ktoré služby vo verejnom záujme vykonávajú. Tieto autobusy idú s modernými trendmi, disponujú bezplatným WiFi pripojením a ekologickým motorom EURO 6, ktorý je šetrný voči životnému prostrediu,“ povedal predseda TSK Jaroslav Baška. Aktuálne jazdí v rámci prímestskej autobusovej dopravy 165 autobusov, ich priemerný vek sa podarilo znížiť na 6,5 roku. Kapacita nových vozidiel je 90 cestujúcich, z toho je 46 miest na sedenie.

(mb)

Ocenili župu

Trenčiansky samosprávny kraj získal cenu SENIOR FRIENDLY 2020. V kategórii Regionálne a miestne samosprávy im ju udelili za dlhoročnú podporu seniorov v ich aktívnom prístupe k životu a zdraviu a v medzigeneračných vzťahoch.

Porotu presvedčila najmä aktívna spolupráca s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov, s ktorou župa spolupracuje už šesť rokov na základe podpísaného Memoranda o spolupráci. Vďaka tomu vzniklo mnoho jedinečných športových a vzdelávacích aktivít. „Vždy, keď potrebujeme s niečím pomôcť, môžeme sa obrátiť na zamestnancov Úradu Trenčianskeho samosprávneho kraja, ktorí nám kedykoľvek radi a ochotne pomôžu. O tom je vzájomná spolupráca,“ povedala predsedníčka KO JDS Trenčín Anna Prokešová.

(vz)

Preplnená električka

Trenčianska električka železnica (TREŽ) oslávila v tomto roku 111. výročie prevádzky na trati medzi obcou Trenčianska Teplá a kúpeľným mestom Trenčianske Teplice. Tohtoročná pandemická situácia sa podpísala aj na prevádzkovaní električky. Odmenou však bola predĺžená letná prevádzka, ktorá trvala až tri mesiace. Počas tohto obdobia bolo vypravených 240 vlakov s takmer 7 400 cestujúcimi.

(mb)

Údržba ciest s novou technikou

Z rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) bolo na nákup novej techniky na zimnú i letnú údržbu ciest v kraji už druhým rokom vyčlenených 2,5 milióna eur.

Správa ciest TSK rozšírila svoje portfólio o 14 kusov modernej techniky. Nových strojov sa dočkali v siedmich strediskách, a to v Trenčíne, Novom Meste nad Váhom, Myjave, Ilave, Prievidzi, Nitrianskom Rudne a Bánovciach nad Bebravou. Ide pritom o techniku na letnú údržbu ciest v hodnote takmer 850-tisíc eur. „Vďaka finančnému príspevku TSK sa nám podarilo obstarat' 4 traktorové kosačky, traktorbager, vysoko zdvižnú plošinu, kontajner na prevoz asphaltovej hmoty, malý nakladač s prídavným zariadením – frézou na asfalt,“ vysvetlil riaditeľ Správy ciest TSK Radovan Karkuš. „Do konca tohto roka ešte pribudnú 4 sypače, 2 úžitkové automobily a

zametacia nadstavba na Mercedes. Samozrejme tak, aby túto techniku zamestnanci mohli používať už v blížiacей sa zimnej sezóne,“ povedal trenčiansky župan Jaroslav Baška. Zvyšná časť druhého balíka techniky je v hodnote takmer 1,7 milióna eur a poputuje aj na ďalšie

cestmajsterstvá v Púchove či Považskej Bystrici.

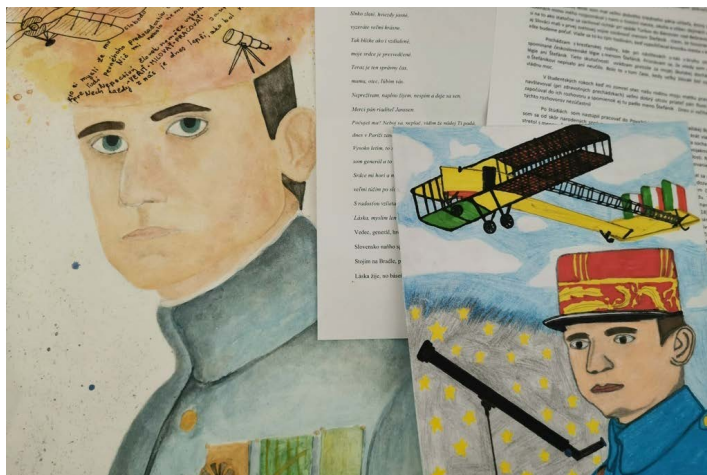
Celkovo 11 cestmajsterstiev Správy ciest TSK zabezpečuje údržbu na 344 kilometroch ciest II. triedy, 1 142 kilometroch ciest III. triedy, ale aj 296 kilometroch ciest I. triedy.

(bm)

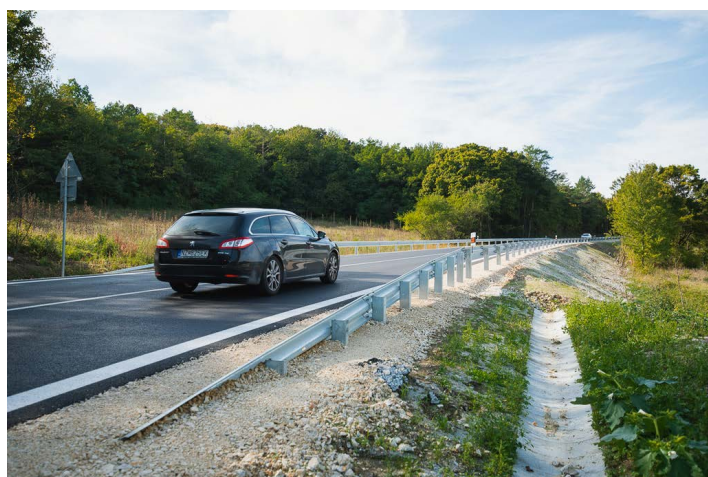
Básnička v súťaži zaujala najviac

Poznáme víťazov tematickej súťaže s generálom M. R. Štefánikom. V termíne od 3. do 15. októbra 2020 mohla verejnosť hlasovať za 26 originálnych príspevkov – 11 kresieb, 7 básničiek a 8 úvah. Výhercu VIP karty Slovenského národného múzea vybrala na základe hlasovania verejnosť, víťaza na druhom a treťom mieste zamestnanci župného úradu. Na základe hlasovania ľudí na facebookovom profile Trenčianskej župy sa víťazom stal tretiak Dávid K. zo župného Gymnázia Milana Rastislava Štefánika v Novom Meste nad Váhom. Ten umelecky stvárnil politika, generála, diplomata, astronóma svetového rozmeru vo forme básne s rovnomenným názvom Milan Rastislav Štefánik.

Vstupenku pre dve osoby do Múzea Milana Rastislava Štefánika v Košariskách za druhé miesto získala študentka kvinty na novomestskom gymnáziu Rebecca Sofia Š., ktorá slovnými spojeniami súvisiacimi so životom najväčšieho Slováka vytvorila jeho origi-

nálny portrét. Výherkyni na treťom mieste, druháčke na Strednej zdravotníckej škole v Považskej Bystrici Barbore B., poputuje vstupenka pre jednu osobu do Múzea M. R. Štefánika v Košariskách za jej osobitú úvahu o košariskom velikánovi. (mb)

Okresné mestá spojila nová cesta

Po roku prác môžu motoristi využívať zrekonštruovaný úsek cesty medzi Novým Mestom nad Váhom a Myjavou. V prvej etape sa opravil úsek s dĺžkou 1,2 km za viac ako 2,2 milióna eur. Komplexná rekonštrukcia cesty

medzi dvoma okresnými mestami bola financovaná z eurofondov a zo župného rozpočtu. Cesta má rozšírené parametre. Je širšia o 40 centimetrov a vodiči sa môžu cítiť bezpečnejšie, pretože na každej strane pribudla polmetrová spevnená

krajnica. Vybudoval sa kvalitný odvodňovací systém, pribudli nové zvodidlá a je vybudovaná mikropilótová stena. „Projekt sme zrealizovali v súlade s projektovou dokumentáciou, bez akýchkoľvek chýb a nedorobkov. Naši zamestnanci pracovali nepretržite aj počas víkendov, sviatkov či prvej vlny pandémie, za dodržania bezpečnostných opatrení. Stavbu odovzdávame do užívania s presvedčením dobre vykonanej práce pre bezpečné a komfortné cestovanie,“ uviedol zástupca zhotoviteľa Marek Štancel. O vysokej kvalite svedčí aj fakt, že stavbári na väčšine úseku vymenili celú konštrukciu, a to až do hĺbky 1,5 metra. Cesta medzi Novým Mestom nad Váhom a Myjavou je prvou zo štvorice ciest rekonštruovaných za pomoci financií z Integrovaného regionálneho operačného programu, ktorá bola odovzdaná do užívania.

(gab)

Šetrili ovzdušie

Do celoslovenskej kampane „Do práce na bicykli“ sa zapojil aj Úrad Trenčianskeho samosprávneho kraja. V tomto roku sa do kampane zapojilo až 11 samospráv z Trenčianskeho kraja. Najlepšie sa umiestnil Trenčín, ktorý v celoslovenskom rebríčku skončil na 2. mieste a pod ktorým jazdilo aj 29 zamestnancov Trenčianskej župy.

Spolupráca so včelármi

Trenčiansky samosprávny kraj uzatvoril memorandum o spolupráci so Včelárskym ekologickým spolkom Slovenska. Na jeho základe bude vzájomná kooperácia prebiehať na projektoch zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia a na zvyšovanie osvetvy a ekologizácie či v oblasti environmentálnej výchovy. Jedným z bodov memoranda je aj úprava manažmentu kosenia trávnatých plôch v mestách pri objektoch spadajúcich do majetku kraja.

Narástol počet praktikantov

V aktuálnom školskom roku sa v systéme duálneho vzdelávania (SDV) na stredných odborných školách v Trenčianskom kraji učí viac ako 1 340 študentov. V porovnaní s minulým školským rokom ich počet narástol o 200. Do projektu sa zapísalo takmer 380 prvákov, ktorí majú najviac zastúpené odbory mechanik nastavovač (93), mechanik – mechatronik (55) a mechanik elektrotechnik (28). (mb)

Nominujte TOP GASTRO

Obľúbená a úspešná súťaž TOP GASTRO 2020 už po štvrtýkrát hľadá nominácie pre najlepšiu reštauráciu, bistro, kaviareň, čajovňu či bar v Trenčianskom kraji. Verejnosť môže svoje tipy a návrhy poslať počas celého novembra. O víťazovi rozhodne najvyšší počet hlasov na základe hlasovania, ktoré sa začne 1. decembra 2020 a potrvá až do konca roka.

Súťaž vznikla za účelom motivácie gastro zariadení v trenčianskom regióne, aby neustále napredovali a zvyšovali kvalitu

tu ponúkaného sortimentu a služieb. Každoročne sú do súťaže zapojené tie najobľúbenejšie prevádzky, ktoré neraz utvárajú trend v regionálnom gastro svete. „Minulý rok bolo do súťaže TOP GASTRO 2019 nominovaných 46 zariadení. Víťazom sa stala vyhľadávaná zmrzlináreň Velice v Novej Dubnici s počtom hlasov 243. Veríme, že aj v súčasnej komplikovanej dobe ľudia prejavia priazeň a podporu svojim obľúbeným prevádzkam formou nominácie i následného hlasovania,“ poznamenal predseda KOČR Trenčín región Juraj Gerlici.

Všetci, ktorí nominujú alebo zahlasujú za svoju obľúbenú reštauráciu či kaviareň, sú automaticky zaradení do žrebovania o hodnotný balíček od vyhlasovateľa súťaže. Výsledky budú zverejnené v januári 2021 na webovej stránke www.trencinregion.sk a na sociálnych sieťach.

Otestujte si vedomosti o hornej Nitre

1. V ktorom štáte momentálne žije posledný predstaviteľ rodu Kostolániovcov?

- a) v Maďarsku
- b) v Belgicku
- c) vo Francúzsku

2. Pod akým názvom sa spomínajú Nováky v Zoborskej listine?

- a) Neviele
- b) Nuovac
- c) Nuolac

3. Aké bolo katalógové číslo najpopulárnejšej stoličky z dielne Michaela Thoneta?

- a) 11
- b) 14
- c) 24

4. Ktorá obec sa môže pochváliť viac ako 200-ročnou tradíciou handrárstva?

- a) Bystričany
- b) Kamenec pod Vtáčnikom
- c) Oslany

5. Ako sa volá prírodná rezervácia v blízkosti Veľkých Uheriec?

- a) Dobrotínske skaly
- b) Brezovské skaly
- c) Skalice

Správne odpovede:
C, B, B, B, A

HORY ZOVTY 2020

XV. ROČNÍK FESTIVALU DOBRODRUŽNÝCH FILMOV

ONLINE
PREMIETANIE

Filmy v online priestore

Trojdnňový maratón dobrodružných filmov a rozhovory s hosťami si budú môcť milovníci prírody a outdoorových športov už aj tento rok. Projekcie budú tentoraz prebiehať v online priestore, takže filmové bloky si budú môcť diváci pozrieť priamo z pohodlia domova. V programe je 33 zahraničných a slovenských filmov. Nebude chýbať dokument Pavla Barabáša „Salto je kráľ“ a emotívny snímok Rastislava Hatiara „Nechcený autopotrét“. Okrem filmov sa diváci môžu tešiť aj na rozhovory s cestovateľom Beckom Ondrejovičom, horolezcom Jaroslavom Dutkom, ultrabežcom Majom Priadkom či režisérmi Viliamom Bendíkom a Adamom Lisým.

Vstupenky si záujemcovia môžu zakúpiť cez internet. Všetky potrebné informácie sú k dispozícii na www.horyzovty.sk.

HUBOVNÍK

10 rožkov

10 vajec

petržlenová vňať

huby

cibuľa

masť

klobása

slanina

mlieko

1 – 2 strúčiky cesnaku

čierne korenie, rascu, soľ

Huby udusíme na masť a cibuľke, posypeme rascou, čiernym korením a soľou. Dusíme asi 20 minút bez prikrytia, aby sa z nich vyparila voda.

Slaninku a klobásku pokrájame na kocky. Roztopíme slaninku, pridáme klobásku a usmažeme.

Pokrájané rožky zalejeme mliekom, pridáme žltky, huby, petržlenovú vňať, usmaženú klobásku, nadrobno nakrájaný cesnak. Podľa chuti osolíme a pridáme sneh z bielkov. Zľahka premiešame a prelejeme do vymasteného pekáča. Pečieme asi hodinu.

Trenčín región, dvojmesačník, november – december 2020, číslo: 5, ročník V., vyšlo: 5.11.2020. Vydáva: Trenčín región, Krajská organizácia cestovného ruchu (KOČR), adresa: Trenčín región – Krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín, IČO:

42377897, poštová adresa: Trenčín región – Krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín. Redakčná rada: Eva Frývaldská, Lenka Kukučková, Veronika Nemšová. Redakcia: Radovan Stoklasa – šéfredaktor a kolektív autorov. Foto: Radovan Stoklasa, archív redakcie – ak nie je uvedené inak. Kontakty – email: redakcia@trenclinregion.sk, web: www.trencinregion.sk. Náklad: 111 300 ks, distribúcia v Trenčianskom samosprávnom kraji: obce do 3000 obyvateľov – do schránok, obce a mestá nad 3000 obyvateľov: OcÚ, MsÚ, elektronická podoba: www.trencinregion.sk. Zaregistrované na MK SR, EV 5360/16, ISSN 2453-7942. Autorské práva vyhradené – použitie len so súhlasom vydavateľa.

Redakčná uzávierka čísla V/V: 26. október 2020, najbližšie číslo vyjde 7. januára 2021.

Krížovka

Pranostika	obyvateľ Ruska	1. časť tajničky	korkový výrobok	Autor krížovky: Juraj Mitošinka	antický dvojtaktový verš	symetrála	ktože	Otília (dom.)	zhoďť kožu	silným nárazom rozbi	Pomôcky: ovum, AE, Bask, ke-ta, slink	mužské meno	skratka vojenskej akadémie	ukul	mečalo, bľačalo	
riečny kôrovec				akademický titul ručanie (expr.)							rastlinné vajíčko (bot.)					
získalo ako korisť											2. časť tajničky morská ryba					
očkovacia látka						oblizlo zlý duch (zastar.)							okultné krvácanie vysekával diatom			
Pomôcky: dimeter, oleum, tanan, siena	žolík (kart.) špagát						lietadlo (hovor.) sadol si (expr.)					základná číslovka patriaci tebe				
mékal (expr.)								postlal rapina (zried.)								
primát			uplatňovalo teror vypierajte													
vrchná časť odevu				oberať rafáčom prípitok (kniž.)						severský kopytník mäkký nerast				3. časť tajničky	súzvuk viacerých tónov	
faktúra					chyť sa (kniž.) čínska ovca						veru áno (zried.) lámaním oddeľ					
pokry rosou						plakalo (bás.) éterický olej (tek.)						obyvateľ Lykie záver hudob. diela				
Pomôcky: doch, mamba, abies	prihodilo sa jedovatý had								skratka pre adde drevný lieh				predložka so 6. pád. spevavý vták			
hnietli								almužna plátal								
skratka apendektómie			seká, rúbe stratí rodičov				letné sídlo (zried.) urobil retuš									
vzorec oxidu manganátého				vojenský kňaz lososovitá ryba						morský cicavec varením priprav					Achilles (dom.)	
obyvateľ Pyrenej					metán, po česky sisalské konope						vari kosením ziskat					
jedľa (bot.)							objemová jednotka v Thajsku jap. odev					zvierací mor týkajúce sa losa				
Pomôcky: alait, top, metanol, toast	tvoril hlásky pooral												rímske číslo 6 tietohľa			
urobiš na niečom riasy								maškrtil (expr.) prináša plody								
obidve				rímsky boh lásky rival					vlhčia rosou zn. pre milipieza							vzorec oxidu hlinatého
skratka rozpočtovej organizácie			skrátka značka nanosekundy							druh farbiva značka lantánu						
Arnold (dom.)					pletením predžil											
struk, po česky					oblizat'							otec (hypok.)				

Brožúry a mapy pre 5 úspešných krížovkárov

Do redakcie nám opäť prišlo veľa správnych riešení krížovky v dvojmesačníku Trenčín región. Spolu ich bolo 164. V krížovke sa ukrývala pranostika: Ak je na Matúša jasno, býva na budúci rok dobré víno.

Spomedzi správnych odpovedí sme vyžrebovali 5 výhercov, ktorí získali turisticko-informačné brožúry „Sme si bližšie, ako myslíme“, ktoré vznikli na základe cezhraničnej spolupráce so Zlínskym krajom. K brožúram pripájame aj ilustrované mapky. Výhercami sú: Jana Haruštiaková, Potvorice, Ľubomír Bielich, Partizánske, Dominika Barenčíková, Pružina, Emília Borčinová, Bošany a Jozef Beňačka, Skačany.

Aj teraz sme si pre vás pripravili novú celostranovú krížovku, v ktorej sa ukrýva pranostika. Jej znenie nám posielajte najneskôr do 20. decembra 2020 na redakčný e-mail: redakcia@trenclinregion.sk alebo poštou na adresu: Trenčín región – Krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín. Výhercovia sa môžu opätovne tešiť na knižné publikácie. Držíme palce.

(red)

Pod maskou klauna

Trenčan Vladimír Kulíšek je známy z divadelných dosiek. Pred umeleckou kariérou sa však venoval inému povolaniu – bol vojakom. Napokon ako mím precestoval takmer celý svet. Aká bola jeho cesta na vrchol?

Ako sa stal z vojaka klaun?

„V roku 1991 som zmenil svoj život o 180 stupňov. Vráťane vnútornej aj profesijnej stránky. Z prísne riadenej organizácie, kde je všetko striktné stanovené, som šiel na voľnú nohu. Svet bol zrazu celkom iný. Zo začiatku som sa k tomu veľmi nepriznával, ale teraz vidím, že mi armáda niečo dala. Túto prácu totiž nemožno robiť bez sebadisciplíny. Ráno môžem dlhšie spať, ale bez práce nič nezarobím. No nemeňte by som to za nič na svete. Cítim sa slobodne a som šťastný.“

Pred 26 rokmi ste založili festival „Sám na javisku“. Ako to vyzeralo v úplných začiatkoch?

„Vtedy bola úplne iná situácia. V Trenčíne nebolo vôbec nič, sála bola bez akéhokoľvek vybavenia. Keď sme sa s Hankou Gallovou rozhodli organizovať festival divadla jedného herca, čo v bolo konečnom dôsledku zložitejšie, ako sme si predstavovali, mesto sálu vybavilo reflektormi, opravilo šat-

ne. Bolo fajn zistiť, že ak sa chce, tak sa dá.“

Pomyselný štafetový kolík ste odovzdali Kamilovi Bystrickému. Vnímate rozdiely medzi vašim a jeho vedením festivalu?

„Ja som festival robil klasickejšie, Kamil ide do alternatívnejšej formy, ale mne to nevedí. Keď som mu odovzdával festival, aj sa ma pýtal, či mám podmienky pre budúce fungovanie. A hneď som

mu povedal, žiadne, len ponechaj názov. Ten zachoval a ja som rád, že festival existuje.“

Potešilo vás, že sa tradícia nena-rušila ani v dôsledku koronavírusu?

„Milo ma to prekvapilo. Som rád aj za Kamila, že sa to podarilo takto utriasť. Trošku ma prekvapilo, keď mi pár dní pred festivalom volal, či by som tiež vystúpil. A, samozrejme, rád som na to kývol. Veď ‚Sám na javisku‘ je moja srdcová záležitosť, je to moje dieťa a som rád, že na ňom môžem účinkovať.“

Pandémia dala stopku viacerým kultúrnym podujatiam. Dokáže sa klaun usmievať aj v takomto náročnom období?

„Som taký zvláštny človek, stále

dobry vzťah k humoru. Je pravda, že teraz ho niekedy strácam, keď vidím, ako prichádzam aj o robotu, aj o možnosť zabaviť ľudí. Ale som praktický človek, tak si určite poradím.“

Ako zvládáte toto pandemické obdobie?

„V niečom mi pomohol štát, ale chodím aj na brigády. Fyzická práca mi nevedí a počas práce si tiež zahrám divadlo. Chodím napríklad do jedných potravín a už ani nie pre peniaze. Stali sa z nás kamaráti a samotná pomoc je pre mňa aj zábava. Chodím pomáhať aj do jedného skladu, ale aj táto práca ma baví. Divadlo to však nie je. Som smutný, že nemôžem hrať.“

Dokáže vás nová situácia inšpirovať k nejakej novej hre?

„Zatiaľ nie, ale ak sa to všetko skončí, je možné, že mi to naskočí a spravím si srandu z toho, ako som prežil obdobie korony.“

Sme na prelome rokov 2020/2021. Máte želanie, ako by mal vyzerat ten nasledujúci?

„Ach... Korony sa nezbavíme, tú už máme nadosmrť. Tak si len želim, aby sme spravili také opatrenia, aby mohli divadlá či reštaurácie fungovať. Aby ľudia nemali psychické problémy, lebo čoraz viac sa boja o svoju prácu, o svoj život. Hádám to nebude mať omnoho väčšie následky ako samotná korona. To je môj súkromný názor, ale prajem si, aby to tak nebolo.“ (gas)

Kto je Vladimír Kulíšek?

Vladimír Kulíšek (1960) sa narodil v Plzni, no za roky, čo tu žije, sa telom aj dušou stal Trenčanom. Je dôkazom toho, že aj smiech lieči. S komunitnou Trenčianskou nadáciou, ktorá oslavuje tento rok dvadsať rokov, spolupracuje na projekte Dr. Klaun. Svojimi vystúpeniami „predpisuje“ smiech v domovoch a centrách sociálnych služieb. Po iné roky počas vianočného obdobia organizovali aj Dobrý bazár, ktorého výťažok podporuje predstavenia Dr. Klauna.